

de waar-
goed be-
dood-
van meer
ds beter
beurt men
meerden
besloten
n hand
kerken te
in dezen
getuigen
kenen op
elkanders
at we het
isatie heil
ons vast,
schap van
vrees te
tist deze
meis open
hoe ook
st, zou het
gaan.
n Utrecht
Da. Ver-
eist, vice-
kron van
ook on-
odeloos-
de Pro-
k niet om
de onder-
waarheid,
kansel en
in behan-
van broe-
c. s. tegen
en.
ing was,
van Can-
huldiger-
veest
heeft
Grothe,
n, en dat
dominees
a Cannen-
a gaan;
reforme-
verteeder
inees met
Nahuy's
e Geretor-
e veroor-
t dmaal
ten schijn
teten van
Van Lijn-
dus nog
voor vrij-
het twee
a de tem-
praak ge-
ltoos vrij-
atich be-
nees aan
eren heeft
nder voor
gewest,
s was elk
dit nog
hem toch
aan de
d heeft.
t Da. Na-
ak en zo-
n broeder-
en zal het
tgenooten;
hem waren
er gezegd
rebben als
et vinden,
s zo ge-
e Synode
m?
Resturen
alsol b.v.
den Ker-
te Kerk-
eente had
tijdel ver-
ent zelve
enwoordig
bevoegd
van dere
en en één
de Con-
edere zaak
n naar de
t tot het
4, er tegen
ekening is
rmaal ten

De heer Da. Van Walsem van Alphen heeft geweigerd, om op te treden in de quasi-vacaturebeurten te Leiderdorp.

Dit eert hem. Waer zooveel anderen al genoeg waren, om de hand van de Synodale wederpartijders tegen de broeders te sterken, daar stond hij pal. Hij wilde niet.

Daarover nu is hij berispt door het Classicaal Bestuur.

Eerst op 28 Januari:

«Over zijn gedrag in zake de vacature Leiderdorp, vooral met 't oog op de gevaren, die onze Kerk bedreigen; den bedienaar des Goddelijken Woords, den predikant der Nederlandsche Hervormde Kerk onwaardig, met de wettige bide, dat deze berisping in 's Heeren hand het middel zijn moge hem terug te brengen van een weg, die voor hem de droevigste gevolgen zou kunnen hebben; terwijl het hem gelast, zijne vacaturebeurt op 6 Febr. a.s. te Leiderdorp waar te nemen.»

En toen op 4 Februari in deze voege:

«Over zijn gedrag den Evangeliedienaar en den predikant der Ned. Herv. Kerk onwaardig, die besturen uitlating, de broeders in de bediening bezwarend.»

Wat dunkt u van deze taal!

Van kwetsing van Jezus' eere gansch geen sprake; maar te meer van hinder aan de hooge Besturen aangedaan.

Make de Heere Da. Van Walsem maar getrouw tot den einde.

Nu men ook in onze dagen weer zoo bezig is, om met den naam van „kerk“ de geesten te verwarren en de zielen te verzuilen, veroorloven we ons een korte herinnering aan wat in de dagen der Hervorming, toen hetzelfde kwaad zich voerde, op dit alles door een man van diep inzicht en heldere zeggwijze ongeveer in deze voege, in den toon van Chrysostomus, geantwoord is.

«Er word gevraagd: Of zij, die zich van factieuze kerken afzonderen, hiermee van de kerk afvallen?»

«Wij antwoorden: Dat ze niet van de kerk afgaan, want niet hij gaat uit de kerk of de gemeente Gods, die er lichamelijke uitgaat, maar wel integendeel hij die geestelijk de fundamenten der waarheid verlaat. «Het staat dus alzo:

1. Wij breken met de factieuze kerk naar het lichaam.
2. Wij gaan van haar heerschappij uit naar de kerkorde.
3. Wij laten bij hen de steenen/fundamenten van de muren der kerkgebouwen.
4. Wij laten bij hen het goud en geld en goed der aarde.
5. Wij gaan uit naar der menschen oordeel, maar blijven naar God het wil.

Tevens riep hij de Christenen in zijn dagen nogmaals toe, hetgeen in de eerste dagen der Christenheid een man had gezegd, die de Apostelen zelve gekend had: «Broeders, dwaalt niet. Indien iemand degenen navolgt die zich van de Waarheid afgesneden hebben, die zal het Rijk van God niet beerven; en wie niet scheidt van een leeraar of kerk, die leugen predikt, die zal in het Helische vuur geworpen worden. Want gelijk men de godzaligen niet verlaten moet, alzo mag men met de goddelooszen geen gemeenschap hebben. Indien iemand wandelt naar een vreemde Leering, die is noch Christi noch zijner glorie deelachtig, maar hij is een Vos en Verstoorder van den Wijngaert des Heeren. Wordt dan met de zoodanige nimmer meer vermengd, opdat gij niet hen niet vergaet, al ware het schoon uw Vader, uw Sone, uw Huisgenooten of uw Broeder.»

Let wel deze woorden dagteekenen uit de oudste tijden der Christenheid, toen men nog leefde onder menschen die de heilige Apostelen persoonlijk ontmoet en gesproken hadden.

En reeds toen was de toon, waarmee men scheiding tusschen geloovigen en ongeloovigen eischte, derwijs beslist.

Leg nu hier eens naast het stukje van Ds. Gobius du Sart en Da. Blüggel over het zout, en het zuurdesem, en het onkruid, en oordeel dan zelf, lezer, hoever we afdoelen van den apostolischen geest en toon.

«Och Broeders der Chr. Geret. Kerk, bij name gijl, die als Br. Entingh smaad en lijden verdragen hebt, om uw handhaven der waarheid; gijl, hebt toch wel jaren lang gebeden, dat de Heere nog eens wilde doorbreken in het Hervormd Kerkgenootschap en uitkomst geven aan hen, die in dat Genootschap gebonden zaten. Ziet, de Heere hoort thans het gebed zijns volks, en leidt de Kerken uit bij tientallen, uit de erger dan Babylonische gevangenschap. Hij brengt tot stand, wat niemand mischien een jaar geleden nog durfde te verwachten. Daarover verblijft gij u immers? daarvoor dankt immers ook gijl. den Heere, onzen God? Ook al gaat het niet zoodaig. gijl. mischien zoudt meenen, dat het moest geschieden? Nu dan, beantwoordt den warmen handdruk, waar u de gegeven wordt in de vreugde onzer zielen, dat de Heere ook ons genade geeft, om de hiërarchie af te werpen en tot de gebondenheid onder de Schrift terug te keeren, met nog warmer handdruk en toch nooit met koelheid. Bidd

voor ons en met ons, dat de Heere ons leide, oogenblik bij oogenblik en stap bij stap, opdat zijn wil door ons volbracht worde, in dit heerlijk werk der Reformatie. En laat toch alles, in woord en daad, vermeden worden, wat aanleiding zou kunnen geven tot verwijdering tusschen Broeders, die één zijn in de Belijdenis van des Heeren Naam. Evenals gijl. vroeger, hebben wij thans smaadt en hoon te verduren van „zoodanige rechtzinnigen in het Herv. Kerkgenootschap“. Bij aanvang hebben wij thans, gelijk gijl. vroeger, de berooving onzer goederen aan te nemen, krachtens dusgenoemde Kerkelijke vonnissen, ten onrechte over ons gevelde. Evenals vroeger over u, schudt thans de wereld over ons het hoofd, en beschouwt ons als dompers, drijvers, enz. Doch doet gijl. nu niets toe tot onzen strijd en onze moeite, en geeft den vijand geen reden van juichen, maar laat ons verwikt worden door uwe liefde en broederlijke sympathie.»

Met dit roerende woord uit de Hoof, waarvoor we haar redactie hartelijk dank zeggen, vereenigen we ons van heeler harte.

Wat meer is. We kennen geen zorge en geen vrees op dit punt.

Hing het aan menschen, o, gansch gewisselijk, dan zou Ds. Gispén en dan Ds. Doc. De Cock ons zeer stellig beletten saam te komen, en misschien dat er onzerzijds evenzoo spelbrekers op zouden dagen bij meer dan tientallen.

Maar deze zaak hangt niet aan zin of lust van zondige menschen.

We belijden Jezus' Koningschap.

Hij regert dus, en zijn Woord zal saambrengen, wat én in belijdenis én in kerkenorde én in taal één, niet gescheiden kan blijven.

Alleen maar: overhaast niet, overijst niet, schudt niet nu reeds aan den tak, zoo het ooit pas over twee, drie jaren rijp kan zijn.

De wijze kent zijn tijd.

KUYPER.

Plicht tot Belijden

Ook in de dagen der Hervorming deed zich het machtige vraagstuk der Belijdenis voor; en toen velen ook in die dagen hiermee schullinkje speelden en aldus het belijdend karakter der kerk ondermijnden, toen heeft een treffelijk godgeleerde, die in merg en been Gereformeerd was, dit stuk der belijdenis eens kort en bondig in vijf stellingen, op grond van Gods Woord uiteengezet.

Op dit uitmuntend betoog vestigen we zeer de aandacht, en het zou wel goed kunnen werken, indien ook andere bladen dit schoone, overtuigende stuk overnamen.

Het is zoo helder als glas; zoo verstaanbaar als tweemaal twee vier; en door de gestadige bijvoeging van de Schriftuitoriteit voor elk kind van God zoo volkomen afdoende.

EERSTE STELLING.

I. De Belijdinge der H. Godlijker Waerheit, is een dienst Gods, waar door wy de selve Waerheit, die ons sekerlijk uit de H. Schrift bekend is, vrymoedelijk na gheleghentheit onzes Ampts, uit een ernstige liefde Christi, ter eeren Gods, ende tot der Wivervoren zalichheit belijden.

Math. 10, vers 32. *Soo wie my dan belijden sal voor de menschen, dien sal ik ook belijden voor mynen Vader die in de Hemelen is.*

1. Petri 3, vers 15. *Maer heyligt den Heere in uwe herten, en weest altijd bereyt om te antwoorden een iegelyk die u rekenenschap van u begehert, vande hope die in u is.*

Rom. 10, vers 10. *Want met der herten ghe-loofstmen ter rechtverdrichheit, maar met den monde belijdenmen ter zalichheit.*

2. Timoth. 1, vers 8. *Soo dan en schaemt u niet van het ghetuyghnisse onses Heeren.*

Niet te vergeefs wort inde voor-gheleide beschrijvinge, de ernstige liefde Christi gestelt, als de naeste werkende oorsake der belijdinghe, want den Duyvel selver seyde by Marc. 1, vers 24 tot Christus: *Ik weet, seght hy, wie ghy zijt, namelijk de heylighe Gods, ende den waer-segghende Gheest riep door het Dochtersken, van Paulo ende Syla, Actor 16, vers 17. *Deze menschen zijn knechten des Al-derhoochsten Gods, die beliden den Wek der zalichheit verkondighen.* Maar hy en seyde dat niet, uit de liefde Christi, noch met opzicht vande Hemelsche Waerheit voort te planten, maar op dat hy die met syn leughenen soude vermengen, ende alsoo een quaet vermoeden verwecken over de Waerheit: waerom ook syne belijdinghe van Christo verworpen, ende van Christo ende Paulo belast wiert stille te swijghen.*

II. De belijdinghe der Waerheit gheschiedt, oft met den monde alleenlijk, oft met gheschreide, oft martelarij.

Met den monde gheschiedt de belijdinghe der Waerheit, wanneer wy oprechtelijk, naektelijk, ende eenvoudelijk met den monde belijden, dat wy inder herten vande Waerheit ghevoelen.

Rom. 10, vers 10. *Want met der herten ghe-loofstmen ter rechtverdrichheit, maar met den monde belijdenmen ter zalichheit.*

Psalm 119, vers 46. *Ik sprek van uwe getuyghnissen over Koninghen, ende en schaemt my niet.*

Soodanich is de belijdinghe Petri gheweest. Math. 16, vers 16. *Symon Petrus antwoorde, ende seyde: Ghy zijt Christus de Sone des le-vende Gods.*

Joan. 6, vers 68. *De antwoorde hem Symon Petrus: *Hiers tot roien sullen wy gaan? ghy hebt de woorden des ewighen levens.* Vers 69. *Ende wy hebben ghehoofd ende bekent, dat ghy zijt die Christus de Sone des levende Gods.**

Deze Belijdinge wordt soo diwils ende menichmael van ons ghebruykt, als wy teghen de lasteringen, de Godlijcke Waerheit ghetrouwelijk verdedigen: want ghewisselijk het behoort bij ons alijst gheen swijghens tijt te zijn, op dat onse Vyanden gheen oorsake en nemen, over ons te juichen, ende wy niet en schijnen eenige ons voorgeworpen dwalinghen aen te nemen, ende te bekenen. Welcke Belijdinghe indien immermeer, soo isse in desen tijt hoelmoedich, die soo vruchtaard van ketterijen ende blasphemien is, als oyt te voren eenighe is gheweest.

Met gheschreide wordt de Waerheit beleiden, wanneer wy, oft in onsen oft der gantscher Kercken-name, de Leere der Waerheit, van eenighe Religions-verschillen beschreven, ver-varen ende aennemen ghelijck inde voorgaende eeuw byna in alle Landen ende Koninkrijcken gheschiedt is.

Door martelarij wordt de Waerheit beleiden, wanneer wy de Godlijcke Waerheit door verdringhe van ongelijc, van lasteringe, van tardinghe, van gevangenisse, van beroovinge van goederen, van afsettinge van dienst ende weer-dicheden, door verdringhe van schande, sla-ghen, ballingschappen, ja wanneer het den Heere gheleift des doots selver, wy (segge ick) der Heyliger Godlijcker Waerheit ghetuyghnisse gheven.

1. Petri 2, vers 20. *Maer ist dat ghy verdracht als ghy wel doet, ende nochtan te lijden hebt, dat is ghegheve by God.* Vers 21. *Want heert toe zijn wy gescreven, want Christus heeft voor gheliden voor ons, ons een exempel achter latende, om dat ghy zyne voetschappen soudet na-volgen.*

1. Petri 3, vers 14. *Maer ist dat ghy ook lijdet om der rechtverdrichheit, soo zijt ghy zalich, ende en vreesst hare vrees niet, ende en verscht niet.*

Philip. 1, vers 29. *Want u is ghegeven inde sake Christi, niet alleen in hem te gheloven, maar ook voor synen Naem te lijden.*

III. Men moet de Waerheit Gods belijden, om dese navolgende redenen.

1. Het is ons van God bevolen ende belast.

1. Petri 3, vers 15. *Maer heyligt den Heere in uwe herten, ende zijt altijd bereyt om te ighe-lijc te antwoorden, vande de hope die in u is.*

2. De Belijdinghe der Waerheit heeft een uytmenende ende ghewenschte prijs. Siet Math. 10, vers 32. *Wit my beliden sal voor de menschen, dien sal ik beliden by mynen Vader die in de Hemelen is.*

3. Om dat de Belijdinge uit den waren ghelooft, door de liefde tot God vloeyende, een seker teeken is van onse ghewenschap met God.

1. Johan. 4, vers 15. *Wie belijdet dat Jesus de Sone is, in dien blijft God, ende hy in God.*

4. Om dat het een onbedrieghelijk teeken is, des waren zalichmakende ghelooft.

2. Corint. 4, vers 13. *Ende dewijle wy den levenden Gheest des ghelooft hebben, ghelijck gescreven is: *Ik hebbe ghehoofd, daarom hebbe ick ook ghesproken, soo ghelooft wy ook, daarom wy ook spreken.**

IV. Met de Belijdinghe der Godlijcker Waerheit moet verwocht zijn ware volstandichheit.

1. Om dat de volstandichheit van Jesu Christo ons ten hoogsten bevolen is.

Apoc. 2, vers 10. *Weest getrouwe tot der doot, want ick sal u de woorden des levens gheven.*

2. Om dat de volstandichheit een seketen prijs heeft, namelijk de ewighe zalichheit.

Math. 24, vers 13. *Maer die volstandich blijft tot den eynde toe, die sal salich zijn.*

Hebr. 10, vers 35. *Werpt dan u vertrouwen niet wech, welc met groeten loon vergolden wort.* Vers 36. *Want verdrachtenheit is u-liden noodich, op dat ghy de welte Gods ghedien hebbonde, de belofte ghegheven moecht.* Vers 37. *Want noch een zeer weynich tijt, ende hy die te komen staet, sal komen, ende en sal niet vertoenen.* Vers 38. *Maer de ghelovte sal uit den gheloven leuen, ende ist dat iemand wijckt, soo sal syn ziele in hem gheen welbehagen hebben.* Vers 39. *Maer wy en zijn niet vander afwijkinghe tot verdringhe, maar van des ghelooft tot zalichheit der zielen.*

Apoc. 2, vers 7. *De gheve die overwint, tot ick open te eten vanden Boom des levens, die midden in het Paradys Gods is.* Vers 11. *Wie overwint, en sal van de tweede doot niet bescha-dicht worden.* Vers 17. *Heem die overwint sal ick geven te eten vanden vortborghen Mar-na, ende sal hem gheven een witten heurten, ende op den heurten een nieuwen naem ghescreven, den welken niemant en weet, dan die hem ontfangt.*

Apoc. 3, vers 5. *Die overwint, sal mit witte kle-deren bekleedt worden, ende ick sal synen naem niet mit doen uit den Boec des levens, ende ick sal synen naem beliden voor mynen Vader, ende voor synen Engelen.* Vers 12. *Die overwint, dien sal ick maken een Columnen inden Tempel myns Gods, en hy sal niet meer wyten, ende ick sal op hem schryven den naem myns Gods, ende den naem der stadt myns Gods, namelijk des nieuwen Jeruzalem, die van des Heem afkomt van mynen God ende mynen nieuwen naem.* Vers 21. *Die overwint ick sal hem gheven, dat hy mit my sille in mynen Throone, etc.*

3. Om dat de volstandichheit ons gerecom-mandeert wort, door exemplen van andere geloovige, ende heylighe martelaren, oft ghetuyghen.

Hebr. 12, vers 1. *Dewijle wy dan met soo groeten wolcke der ghetuyghen omringht zijn, laet ons ook alle last, ende doer aemlegghende sonden af-legghen, volstandelijk den strijt loopen, die ons is voor-gheleed.*

Hebr. 13, vers 7. *Gheheent uwe voorgangere, die u het Woord Gods ghesproken hebben, ende volcht haer gheloven na, aenmerckende de vyktom-te haer wandelinghe.*

V. Met dese Belijdinge der Waerheit, moet ook verwocht zijn een verdoeminge der god-looser leerpointen, ghelijck het Anathema der H. Oudvaderen ende der onder Synoden overvloedelijk te kennen gheeft.

Doch hierbij liet deze treffelijke auteur het niet.

Immers niet alleen de gezonde toestand moest uiteengezet, maar ook de krankheid in haar aard ontkend en de insluipende dood aangewezen.

Vandaar dat hij bovendien nog in elf stellingen de drie zonden op dit stuk bespreekt.

Belijden is geen zaak van dilettantisme of liefhebberij; het hangt niet van uw goed-vinden af; ge moogt het niet doen en laten naar gril of gelegenheid; het moet; het moet altoos; het moet altoos zuiverlijk. Het is Gods hoog gebod over u.

Vandaar dat niet belijden, schaarsch belijden, onzuiver belijden wezenlijke zonden voor God zijn. Even goed zonden zijn als diefstal en liefdeloosheid.

Daarom nu bespreekt hij afzonderlijk:

1. De belijdenis van de valsche leere, 2. de ketterij, en 3. de nalating van het belijden, 4. huichelachtig belijden, en 5. de verloochening.

ZESDE STELLING.

VI. Teghen de Belijdinge der Waerheit strij-den, de belijdinghe van valsche leere, ketterij, nalatinge vande Belijdinge der Waerheit, huichelachtig belijdinghe, verloocheninge Christi, ende syner H. Waerheit.

En deze worden dan nader omschreven in deze vijf stellingen:

1. Belijdenisse van de valsche leere.

VII. De belijdinghe van valsche leere is de-welcke in haer valsche tegen-Godes-Woort-strijdighe dinghen vervatet: ghelijck daer was de valsche belijdinge des Ketters Eutichus, de-welcke Leo de groote verhaelt in synen brief aen Flavianum den Bisschop van Constantinopelen, met dese woorden: *Ik belijde dat on-se Heere van twee naturen is gheweest voor de vereeninghe, maar na de vereeninghe der naturen, belijde ick, dat hy maer een nature ghehadt heeft.*

2. Ketterij.

VIII. Ketterij is een sonde, wanneer iemand dwalende in het fundament der zalichheit, oft andere verscheyden pointen der Religie, van syn dwalinghe uit den Woorde Gods over-wonnen zijnde, by de selve halsterck blijft: welcke halsterckheit met den name van vol-standichheit by de Leere der Waerheit ver-keerdelijk verbloemt wordt by de Ketteren, al waer het oock, dat sy der Wederdoopen ende Serveti obstinaetheit voortbrachten, die tot Gemeven syner blasphemien halven ver-brant is.

3. Nalating van Belijdinghe.

IX. De naer-latinge vande Belijdinge der Waerheit, is een foute, wanneer alle gelegent-heit ende vermogen om de waerheit te be-lijden, ende die andere te leeren, vernymt wort, twelck den Heere berispt.

Esaï. 59, vers 4. *Daer is niemant die van gherechtichheit predike oft trouwe leere.*

4. Huichelachtig Belijden.

X. De huichelachtig belijdinghe der Waer-heit is, die ofte uythegheest wordt, oft al ghe-schiedt sy schoon al wilens, nochtan uit oogmerk van ghewin oft vrees van quaet gheschiedt, sonder eenighe liefde Christi.

5. Verloochening van Christus.

XI. De verloocheninge Christi ende syner H. Waerheit, is een foute, wanneer iemand Christum ende de Godlijcke Waerheit niet en achtet te bekenen, maer verachtet ende ver-werpt, ghelijck vele Joden hebben ghedaen.

Act. 3, vers 13. *De God Abraham, Isaac ende Jacob, de God onser Vaders, heeft synen Sone Isaac verklaert, welken ghy overghegeven ende verloocht hebt voor het aengesichte Pilati, als hy hem oordeelt los te laten.* Vers 14. *Maer ghy verloochende den Heyligen ende Gherechtighen, ende begheerden een man die een doot-slagher was.*

Oft die Christum ende de Waerheit seker-lijk bekenende, versakeet oft af-sweert, oft met syn gantsche leven betoont, Christum door syn Salichmaker niet te kennen, oft uit de Waerheit niet te zijn.

En alsnu deze doodelijke crisis van de krankheid op het stuk van belijdenis nader ontwikkelend, geeft hij over de verloochening van Christus deze zes stellingen, die zeer troostelijk zijn voor de getrouwe belijders en daarentegen zeer schriklijk voor de ver-zakers van des Heeren Naam.

1. Waarom ze te mijden zijn.

XII. Dese verloocheninghe staet ons ten hoogsten te mijden.

1. Om datse ons strengheijk verboden is: ghelijck Christus seght, Math. 10, vers 33. *Maer soo wie my verloochen sal by den menschen, dien sal ick ook verloochenen by mynen Vader die in de Hemelen is.*

2. Van hoeveleerle aard ze is.

XIII. De verloocheninghe der Waerheit is tweedley, oft die uit swachheit, oft die met een oppghesette wille gheschiedt.

3. Verloochening uit zwakheit.

XIV. De eerste is, wanneer iemand haestelijk door vrees overwonnen ende ghedwongen, met den monde de Waerheit wel verloocht, om het perikel te mijden, maer behoudet die al evenwel met der herten, noch en wijet van die nimmermeer af, soodanighe is gheweest de verloocheninghe des Apostels Petri, Math. 26, vers 69.

4. Verloochening uit afval.

XV. De verloocheninghe der Waerheit door opset, is, wanneer iemand na kennisse der Godlijcker Waerheit, door gheen haestige ofte onverwachte vrees verwonnen, maer van selfs, met raedt, van het leven ende weerdicheden te behouden, ende eere oft welvaren te beko-nen, de Waerheit moetiwillens verloocht. Dese verloocheninghe wort cyentijcklyk Apostasia ghe-naemt, ende is een godloose afval-licheit, van God, Christo syn bekende ende belede Waerheit hoedanighe gheweest is der Israelieten ende Joden, die den levendighen God verlatende, verscheyden Afgoden ghedient hebben. hoedanighe eens-ghelijck gheweest is Iuliani, ghe-naemt onder de Christenen Apostata, dat is des af-vallighen, ende Francis-ci Sprae, hoedanighe gheweest is des Anti-christs, ende syner aenhangheren.

5. Deze afval mag niet verschrikken.

XVI. Aan dese afvallicheit moet sich niemant stoeten oft argheren.

1. Om datse van God voorsiecht is.

2. Thes. 2, vers 3. *Dat u niemant en bedrieghe in gheener manieren (want hy en komt niet) ten zy dat eerst den afval come, ende den mensche der sonden (namelyk) de sone der verderff-nisse, openbaert werde.*

3. Timot. 4, vers 1. *Den Gheest seyt duyde-lijk, dat in de laatste tijden sommige sullen af-fallen van den ghelooft, ende de verleydende Gheesten aenhanghen, ende de here der Duyvelen.* Vers 2. *Door de gheveestheit der Leughen-sprekers, welckers constantie is als met een brand-vyer af-ghebrand.*

2. Om dat de Wivervorende dese afvallicheit niet onderworpen zijn.

Math. 24, vers 24. *Want daer sullen valsche Christi ende valsche Prepheten opstaen, ende sullen groote teekenen ende wonderliken doen, alsoo oock, dat sy waer moghelijk de Wivervorende verleyden soudent.*

3. Tim. 4, vers 3. *Want daer sal ten tijt komen, dat sy de ghesonde Leere niet en sullen verdragen, maar sy zullen na haer eygen bigterlichheden Leeraers opgaerden, na dat haer de oren juichen.* Vers 4. *Ende sy sullen haren oren vande Waerheit afwenden, ende kerren tot de fabulen.*

4. Thessal. 2, vers 10. *Ende in alle verleydinghe der engerechtheit, in de gene die verloren gaen, daerom dat sy de liefde der Waerheit niet aenge-nomen hebben, om salich te worden.* Vers 11. *Ende daerom sal hen God synen een werckinge der dwalinghe, op dat sy de leughen gheloven.* Vers 12. *Op dat sy alle ghevoertelt worden, die de Waerheit niet gelooft en hebben, maar hebben een welbe-hagen ghehad in der ongherechtichheit.*

Maer wy moeten God alijst danken voor uilden, Broeders inden Heere, dat u God van den beginne verkoren heeft tot zalichheit, door de heylighmakinghe des Gheests, ende ghe-loove der Waerheit.

6. Deze afval is als het schriklijkste te vlieden in de vrees Gods.

XVII. Dese afvallicheit staet allen na haer uy-terste vermogen te mijden:

1. Want sy van God verboden is.

Hebr. 10, vers 25. *Ende onses selfs toegaderinge niet verlaten, ghelijck de sommige gewoen zijn; maer (laet ons malkanderen) vermanen: ende dat dies te meer, dewijle den doot naert.*

2. Om dat de afvallicheit met haer slecht tijdelijk ende ewighe straffe.

2. Chron. 28, vers 6. *Want Pekah, de sone Bo-malia, sloech in Juda op eenen dach hondert ende tachtich duysent, die altoesom edelheike lieden waren, daerom dat sy den Heere harer Vaders God ver-laten hadden.*

Hebr. 6, vers 4. *Want het is onmoghelijk, dat de gheve die eens verlicht gheweest zijn, ende de He-melsche gawe ghesmaect hebben, ende des Heylighen Gheests deelachtich gheweest zijn: Vers 5. *Ende ghesmaect hebben het goede Woord Gods, ende de krachten der toekomstige weerdelt.* Vers 6. *Ende afvallich worden, dat sy wederom verniet worden tot bekeeringhe.**

Hebr. 10, vers 26. *Want soo wy willessen son-dighen, na dat wy de kennisse der Waerheit ont-fanghen hebben, daer en is geen offerhande meer ghegeven voor de sonde.* Vers 27. *Maer een vreesachtighe verwochtighe des oordeels ende hietichijts des vyers, die de vyanden verlieden sal.*

Men ziet hoe bondig dit alles ineenluit; hoe dwingend het op de conscientie toetreedt; en hoe grove, groote schuld alle Christenen in onze dagen, maar inzonder-heid de Bedienaren des Woords, op zich laden, die het volk aanpraten, als deed de nalating en de ketterij en de verloochening er eigenlijk niet toe, en die inmiddels met de kettters en afvalligen als rechters gaan zitten om hun broeders, die belij-den, te veroordeelen.

KUYPER.

De Volkskerk.

De diepe lout, waarin de pleitbezorgers der Volkskerk zich verstrikken, ligt uit den aard der zaak in hunne theologie. Liep die zuiver, hielden ze zich stipt aan het Woord van God, en vonden ze weer lust in de Gereformeerde sporen, zoo zouden ze voor zoo valsche en onhoudbaar ideaal bewaard